

(3-a daŭrigo)

„PACO KAJ JUSTECO“

La hospitalo de St. Jakobo jam delonge estas en la dua duono de la jarcento Brugge havas 8 paroĥiajn ekleziojn: La St. Savinto, de Nia Sinjorino, de St. Walburga, de St. Jakobo, de St. Egidio, de St. Katarina, de la beginoj kaj de St. Donaciano (la lastaj estas tre malgrandaj paroĥioj). Kiam oni pristudas la internan organizon de tiuj preĝejoj ekz. la fondigo de kapelianoj oni vidas ke estas epoko de prospero por la Bruĝanoj. Ĝi estas la glora epoko de Brugge kiu kondukta al la plejalto en 1300. En tiu jaro la sekvantaj landoj kaj regnoj sendis varŝipojn al Brugge: Anglujo, Skotujo, Irlando, Norvegujo, Danujo, Svedujo, Ruslando, Hungarujo, Bohemio, Germanujo, Polujo, Bulgarujo, Navario, Aragono, Kastilio, Leon, Andalusio, Granada, Galicio, Portugalujo, Fez, Marokio, Tuniso, Mallorkio, Sardinio, Konstantinopolo, Jerusalemo, Egipto, Armenio, Tartario, Francujo, Gaskonio, Sicilio. Certe estis ankoraŭ aliaj. +/- 1295 Brugge ekhavas la lastan ĉirkaŭmurigon kiu ĉi-foje tamen estis multe tro granda. Grandaj malkovraj terenoj restis interne de ĝi. Estas tiu fortikaĵo kiu nuntempe estas la belega promenadejo ĉirkaŭ granda parto de la urbo, kiu en la dekseca jarcento estis plena da muŝliloj de kiuj ankoraŭ nun estas du, proksime de la St. Krucpordego. Ekzistas ankoraŭ kvar pordegoj; 2 tre grandaj: la Genta kaj Krucpordegoj; 2 sufiĉe grandaj: la forĝista- kaj la azena pordegoj. Ankaŭ la ĉi-tiun fojon estis la franca reĝo kiu konstruigis ĝin. Li esperis ke li povus gardi la fortan namperon Brugge en siaj manoj sed tamen la Flandroj ne kaptis ĝin ka profitis.

Kiel aspektas la urbo? Kiam oni parolas pri la beleagaj luksegaj mezepokaj komercurboj, tiam necesas aldoni multe da imagovo. La plej granda parto de la domoj estas ankoraŭ el ligno, tiel ke kiam domo ekbrulas estas ĉiam preskaŭ tuta kvartalo kiu forbrulas. Pro tio oni tiel ofte legas en antikvaj dokumentoj pri gravaj forbruladoj. Nur la ĉefaj stratoj estis per ŝtonoj kovritaj. Tre ofte la ŝtonoj estis metitaj nur de spaco al spaco por ke la homo ne devu tre marŝi en la koto kiam pluvegis. Tre multaj homoj havis do bastojn: porkojn, bovojn, ŝafojn kiuj ja libere povis kuri sur la strato; ne jam ekzistis tranĉoj aŭ aŭtomobiloj! Malgraŭ ĉio Brugge estis siatempe tute moderna urbo. En la fino de la 13-a jarcento oni ekzekutis gravajn laborojn: banejojn kaj kloakojn. Kiom da enloĝantoj estis en Brugge? Longtempe oni parolis pri 200.000. Oni miskalkulis. Brugge kaj Genta havis inter 35.000 kaj 50.000, Leper inter 25.000 kaj 35.000. Mi diris ke la glora epoko de Brugge etendiĝas ĝis 1300 kiu estas la apogeo. Tuj poste komenciĝas la tragedia epoko. Fakte ĝi jam komenciĝis en la dua duono de la 13-a jarcento kiam la Bruĝanoj havas malfacilaĵojn kun la Angloj kiuj liveras al Flandrujo la lanon kaj kiuj de en la manoj havis nian industrion. Pli gravaj aferoj okazos. Nun Brugge devas luktegi kontraŭ danĝeraj malamiko kaj perdas sub unu inter ili: 1280. La balfrido forbrulas. Ĝi entenis ĉiujn rajtigajn pergamenojn kaj dokumentojn de nia urbo. Tre grava bato ĝi estis. Ili volis rehavi la rajtojn skribitajn kaj la grafo volis profiti por doni ion malpli da rajtoj. Feruraj ribeladoj ekestis kontraŭ la grafo kiu tamen ĉion devas redoni. Pli danĝera malamiko survenas: La Francoj kun reĝo Filipo la Bela, ankaŭ nomita la konfalsiganto. La Flandroj estas komplete subpremataj de la Francoj.

Ili okupas unu post la alia ĉiujn urbojn. Francemula partio helpas ilin. En Brugge estas ega lukto inter la du. En Genta la francemuloj regas la situacion. Generala ribeliĝo ekloviĝos. Brugge estis ĝia kape. Unua radikala purigo okazas en Brugge mem dum majo 1302. Ĝi estas famkonata sub la nomo de: Bruĝaj frumatnaj herpreĝoj. Apenaŭ du monatoj poste Brugge, kun forta helpo de la urbo Leper, de la libera bruĝa komunumo kaj de la popolo de la marbordo kiujn helpis kelkaj aliaj grupoj, ekzemple el Genta, iras renkonten al la Francoj kaj apud Kortrijk okazis la fama batalo de la "Oraj spronoj". Je rememoro de tio la 11-an de Julio estas la nacia tago de la Flandroj. Ĝi estis ega malsukceso por la franca reĝo. Li nun estis pli singardema kaj povis jam rekomenci en 1304. Ne decida batalo, sed venis tamen la traktato Athis sur Orge kiu estis ege maljusta je la Flandroj. Fortaj punoj trafis la Bruĝanojn.

Sed venis ankoraŭ pli granda malamiko kontraŭ kiu ĉi-foje Brugge malgajnes kaj kiu mortigos nian urbon. Ĝi estas la sabloplenigo de la Swin. Paralele kun la maro kiu retiriĝis ankaŭ la akvo el la Swin retiriĝis. Tio estis nehaltigebla: kiel la nature kreis tre taŝgan lokon por ŝipvaturi kaj olŝipiĝi, tiel ĝi detruis tiun lokon; kiel ĝi kreis la gloron kaj la potencon de Brugge, tiel ĝi detruis Brugge.

(daŭrigota - skribis: F. Roose)

SKRIBITAJ DEKLAJ GENEZISAJ : - Pensej por tiu-ĉi tiam...
 Ĉian oni devas laboregi por plibonigoj, aŭ, se pli radikale, por reformadoj. Ĉi tiuj movadoj estis pli fortegaj, des pli ili montris al pli profundaj kaŭzoj. Unu de la tezoj de la genia Angla Katolika verkisto Gilbert KEMP Chesterton, estas ke ĉiuj malfacilaĵoj venas pri tiu-ĉi fakto ke oni ne kaŝ forniĝas la ordonojn, institutojn ktp. al la naturo de la homo; ke oni ĉia denove kaj denove deflankiĝas de la naturo. Tre sprite kaj eksterordinare, kiel li defendas tiun vidpunkton i.a. en la libro "Wat kankeert de mensheid uitgaave "De Toorts", Hamstede en "Wiek op" Brugge.

Generala kaj nepre taŭga principo kiun oni devas sekvi je ĉiuj reformadoj estas tiu-ĉi: ĉiu aranĝo decas esti farata en konformo je la "naturo" de la homo. Tuj kiam oni kreas ion kontraŭnaturen ĝi estas al morto kondamnita. Ĝi detruas sin mem; ĉar venante el la homo kaj direktante sin kontraŭ la naturo de la homo, ĝi kapablas nur fali entaŭ la postuloj de tiu naturo aŭ detruu tiun naturon mem. Sed jen venas la unua granda problemo. Ĉu la naturo de la homo estas esence bona? aŭ malbona? aŭ malbona kaj bona samtempe?

Jean Jacques Rousseau (1712-1778) asertas ke la naturo de la homo estas bona. Estas la societo kiu malbonigas la homon. La plej multaj protestantaj sektoj asertas ke la naturo de la homo estas malbona kaj nur malbona. La Rom Katolika Eklezio defendas la tezon ke la homa naturo "falis" pro la peko de ni ĵuunaj gepatroj. Efektive, ni povas konstati ke la homa naturo estas samtempe kaj bona kaj malbona. La malbono kaj la bona samtempe tentas nin ĉia ĉia plej frua infanaĝo; kaj tio daŭras dum la tuta vivo. Inter du polusoj estas distirataj. Unu poluso tiras nin supren. La alia tiras nin malsupren. Ĝi en la plej frua infanaĝo ni vidas en la infano du malvirtojn; la malhumileco kaj la egoismo. (tiu-ĉi laste estas fakto komponento de multaj malvirtoj). En tre multaj okazoj kaj kontraŭ ĉiu evidenteco, la infano volas superi ĉiujn aliajn. Ankoraŭ pli ĵun, ĝi estas, instinkte, submetita, kiel la bestoj, al la leĝo de la egoismo. Kaj tamen samtempe ĝi faras ofte montron de simpatio kaj oferemo. Ĉu ankoraŭ instinkte ĉu eko de kompreno aŭ de sento kaj de valoro, taksu pri la homa idealo de la objektiva bono? Ĉiokaze la fakto ekzistas kaj ĝi pruvu la tezon ke du kontraŭaj fortoj manifestiĝas en nia naturo.

Ĉu tiu-ĉi konsideroj estas gravaj por projektoj pri reformadoj, tamen kaj ĉu preskaŭ ĉio dependas de ili. Se ekzemple la homa naturo estas esence nur malbona, oni venos al la negacio de la libera volo (aŭ volpovo, volkapableco). Efektive, oni ja teorie povas ankoraŭ defendi la tezon ke la homa inspirita de la racio kaj brulita per la libera volpovo, faros nur bonajn agojn kontraŭ la tendenco desia malbona naturo. Sed praktike tio ne estas ebla. Se per sia racio la homo konfesos la valoron de la idealo tiam ĝi certe sentos ofte profundan agon al tiu idealo; kaj tiu agon ofte inspiras ĝiajn agojn. Kaj se ĉi tiu kaj la libera ĉio, la naturo restas esence malbona, oni ne kapablas kredi ke la homo per siaj solaj racio kaj volpovo (=kiu cetere estas ankoraŭ ofte malforta) faros nur bonajn agojn. Kontraŭe; ni estas praktike certaj ke preskaŭ nur malbonajn agojn ĝi faros. El tio sekvas tre gravaj konkludoj. Nome ke ĉiuj institutoj en kiuj la homoj vivas, ke ĉiuj sistemoj laŭ kiuj la homoj vivas, estas aranĝitaj, ke la ŝtato mem devas esti nur sistemoj de hom-dresado. Ke parabele kun la bestdresado, ni nun bezonas homdresadon. Nur la dresado per puno kaj timo kaj per forprenado de ĉiu libereco kapablos ion fari, ni diras ion fari, ordigi la homan kunvivadon. Estas en tiu kazo necesa la komunismo; ne la pozitiv komunismo (=ĉio apartenas al ĉiu) sed la negativa komunismo (=nenio apartenas al iu ajn).

Vi ĉiuj, gelegantoj, tuj sentas ke tia sistemo estas netolerebla por la homo. Tia sistemo estas kontraŭnatura. Se, kontraŭe, la homa naturo estas esence bona kaj nur bona, tiam oni venas logike al la plej kompleta liberalismo, sen ajn ajn sennmezura. Ni ne plu bezonas teoriojn por refuti tion. La historio devas la pruvojn. Fortuloj misuzis, elsuĉis malfortulojn.

Ni scias ke la homa naturo estas esence durnatura: bona kaj samtempe malbona; kiel ni diris en la komenco de la artiklo.

Elie ĉu per la racio kaj la libera volkapableco, kiujn posedas la homoj, ni kreas al la perfektig- kaj perfektigebleco de la homoj. Tio kion ni bezonas estas: reformadoj tute konformaj al la homa naturo.

Estas plej laŭ tiu sistemo ke plej da homoj sentos sin en feliĉega stato. Tiamaniere estas plej da okazoj en kiuj la bonaj instinktoj en la homoj laboras. Inter homoj kias naturaj postuloj (=postuloj de ilia naturo) estas kontentigitaj, ne okazas tion da krimoj (pro posedo ktp.) kion inter homoj kiuj vivas en hommalindaĵaj situacioj. Estas tamen ankoraŭ multe da malbonaj faroj.

OKAZO DE LA NOVA JARO :

(senpaga aldonajo, al nia informbulteno "Mededelingen", kun la deziregoj al la geklubanaro efektiviĝotaj dum la jaro 1943)

= = = = =

Krom la deziregoj al ĉiuj, kiujn nia estraro jam faris, ni havas specialajn deziregojn por kelkaj inter vi kiuj ja havas sekretajn esperojn, malfacilaĵojn ktp.

Kaj do ni deziras al :

Roger ISEREMTANT : ke ĉiuj, absolute ĉiuj venu kiel eble plej akurate je fiksite horo al la kunveno, eĉ... li nen... kelkfoje (!)

Flie... jaro kun multe da glaciaĵo.

Roger LARTENS : venki la prezidanton en la ping-pong-ludo, kaj ... daŭrigo de la evoluo kiun li nun faras.

Grégoire LARTENS : ke ĉiu Bruĝano (de la granda Bruĝo) kaj ĉiuj infanoj de tiuj Bruĝanoj aĉetu almenaŭ unu Esperanto-krajonon.

Denise LALY : dekvoble tiom en la grupkaso kion estas nun en ĝi.

Etienne DE BATS : (direktoro de SoSoSo) : diplono de la GeStaPo, kaj... ke morgaŭ plibonfartos.

Telesphore VANDER PLANCKE : edzino... sen fino :

Alfons NORRO : venki la edzinon de la grupo kaj iĝi la plej bona psikologo de la virinoj.

Fernand ROOSE : ke la honoro per logika rezonado venu al la plej ideala moralo.

Marie-Louise ROOSE : iri sur la vojo de Schubert, W. Rumanel k.a.

Marie-Thérèse ROOSE : ankoraŭ pli zorgema persekuto de la SoSoSo pri ŝiaj vivo kaj rilatoj (estas necese !)

Raymonde SCHOUTETT : biografia artikolo en la revuo.

Jacqueline CALLEMAERT : hejme paroli nur en Esperanto kun frato Carlos

Languerite CUQUET : iĝi la dua pianistino en la grupo.

Henriette DE KERSGIETER : parolado en la grupo pri ŝia profesio kaj ĝenerala higieno (kun lumbildoj !)

Eudewijn VERLVE : la baldama efektiviĝo de la plano : 10 horoj da laboro ĉiutage.

Julien DE ZEINE : trovi en nia grupo la atmosferon kaj la veran kamaradecan kiujn li deziregas; trovi ankaŭ ĉe ni, en nia malgranda mondo, la efektivecon de la ideala honoro kiel li ĝin revas kaj al kiu li sopiregas.

Marie-Louise STNAVE : legi ĉiujn T^o-librojn kiujn ŝi havas de nia grupa biblioteko.

Al multaj : reveno al nia grupo !

Al la studentoj : agrabla studo en niaj kursoj !

Al Belgia Ligo Esperantista : Requiescat in Pace !

Kaj fine ni deziras al la tuta mondo : "Paco kaj Justeco"

Ni havas ankoraŭ deziregojn... sed ni ne povas esti tro maldiskretaj.

"P. K. J."

& & & & & & & & &
& & & & & & & & &
& & & & & & & & &

ER WAREN TWEE ESPERANTISTJES....

HET ESPERANTOBOOTJE

Aan M.T. mel.: "Van 2 Koninckskinderen"

mel.: "De zevende hemel"

I. Er waren twee Esperantistjes,
Ze hadden elkander zoo lief,
Ze konden bijeen veel komen,
Des middags in de Steenstraat alhier.
Zij hadden elkander gezworen
dat het slechts vriendschap zou zijn
Een ander lot werd hen beschoren
dit van liefde en minnepijn.

II. Zij was er een leuk blondinneke
Een kuiltje had z'in iedere wang
Een poez'lig dubbel kinneke
en 't tongetje een beetje lang.
Voor spelen en dart'len nooit moe,
een vroolijk en zonnig ding.
Toch hield zij 't hartje steeds toe
wanneer 't om echte liefde ging.

III. Hij was er een jong studentje
Had twee jaartjes nog te doen,
een aardig schrandere ventje
belust op een frisschen zoen.
Zijn haar en zijn wilde gebaren
getuigden van onstuimigheid
Hij kende niet de gevaren
der minne's "Lovesleid"

IV. Als zij elkander ontmoeten
in de groep of soms ook op straat
dan sloeg reeds bij 't eerste groeten
hun beider hartjes op maat.
En gauw werd de liefde geboren,
een spelletje vol zonnenschijn.
Hij had er zijn hartje verloren
en zij was er haar glimlach kwijt.

V. Dit duurde nu enkele maanden
tot lente weer kwam in het land
en zij die 't een paartje reeds waanden
bemerkten.....het lek in de band.
Zij was er het spelletje reeds moe
en zond hem wandelen....fijn!
Ze sloot weer haar hartje toe
Hij bleef.....en voelde pijn.

VI. Ach wil mij nog aanhooren
Tot slot dees kleine moraal:
Werd zelfder lot U beschoren
beluister dan dees wijze taal:
"De liefde is de vrouw aangeboren,
Ze ziet in het leven slechts spel.
En is haar de schoonheid verloren,
dan is de man niet van tel".

(A. NORRO)

aan Henriette en Nand.

I.

Weet je wat er nu gebeurde
Wat de leden bracht veel vreugde
Dat Nand Roose zich koos eene vrouw
Lang moest het toch wel duren
eer dit feit kon gebeuren
Doch eindelijk vond hij; beloofde trouw

Refrein: En samen waren ze weldra door
zee in het Esperantootje.

Gezelliger is het toch met z'n twee
in het Esperantootje.
Liefde verbind hen met duurzamen band
Maar Esperanto blijft steeds 't verre
(strand

En komen er meer... ze varen al mee
met het Esperantootje.

II.

Als professor die haar leerde
was't dat zij hem dra begeerde
Toch was't steeds discussie en erg ka-
Als ze ooit nog ruzie maken (baal
weet Nand vlug de twist te staken
Hij spreekt dan de Esperantotaal.

III.

In de vreugde van hun minnen
Konden zij hun hart bedwingen
Verdoken bleef 't spel voor de gansche
Tot de Sososo zich roerde (groep
en hun duistere gang afloerde:
Toen deden zij op ons zwijgen beroep

IV.

't Is voorwaar een prachtig paartje
Niet zoo maar voor één jaartje
maar voor 't gansche leven zijn zij
(nu te saam.

Komt een kleintje hen verblijden
Geen mensch is die 't kan vermijden:
Het krijgt vast een Esperantonaam!

(A. NORRO)

88888888888